

TANITÓBARÁT.

Havi közlö.

Megjelenik minden hó elején.

Előfizetési ára :
Fél évre 1 frt.
Egész évre 2 frt.
Egy oldal hirdetés . . . 5 frt.

Május.

A lap szellemi és anyagi részét illető közlemények e cím alatt küldendők: „Tanítóbarát szerkesztőségének Budapest, I. Lovasut 4. sz.”
Kéziratokat nem adunk vissza.

TIMA LAJOS

ásvécseri néptanító.

Nemcsak azokat illeti elismerés és dicséret, a kik irodalmi műveik által tüntek ki a tanügy munkásai közül, hanem azokat is, a kik egész életüket a népnevelésnek áldozva sokat fáradoztak, s megmutatták, mily sokat tehet egy különben szerény állásu ember is, ha szorgalommal és egész odaadással viseltetik hivatala iránt.

Hála az Égnek, sok az ilyen tanítók száma, habár nem igen méltányolja őket a sajtó.

Ezen munkás, igazán buzgó tanítók között igen szép helyet foglal el Tima Lajos.

Már gyermekkorában vágyott a népnevelői pályára s ifju korában testtel lélekis, s így rövid idő alatt oly ügyességre tett szert, hogy valóságos mintapaedagógus.

Pályáját annyira megszereti, hogy sokszor egészségét is veszélyezteti szorgalma által.

Télen még sötét van, midőn már ő benn ül az iskolában, és javitgatja a pensumokat, mert az a jó szokása van, hogy a mit növendékei tanulnak, azt mindig írás által szilárdíttatja meg elméjükben, s így ő a tanításidő előtt, tehát reggel korán, és mindjárt

kel neki feküdt a paedagogiának, mert a mihez ő hozzáfog azt át is tanulmányozza-lekiismeretesen míg csak nem mester benne.

Igy volta paedagogiával is.

Tanulmányozta, azután gyakorlott embereket figyelt meg; amit tapasztalt, azt mind járt érvényesítette

ebéd után írásokat javít. Innen van az, hogy növendékei mikor kikerülnek keze alul, valóságos fiók-akadémiások, oly helyes nyelvezettel és hibátlanul irnak.

8 órakor hozzáfog a tanításhoz.

Nagy csend és figyelem van az iskolájában.

Pedig ő sohasem büntet azért, hogy csend legyen. — Hanem azzal a fortélylyal él, hogy a mit magyarázott, azt rögtön el is mondatja, s ha valamelyik nem tudja, annak nem szól a déli harang, mert annak ott kell irni az iskolában, míg csak a füle mellé eresztett szavakat újra be nem veszi.

Ettől a déli ott-marasztástól rendkívül félnek a nebulók.

Megmondom ennek is az okát.

Tima ugyanis minden délelőtt 11 óra után egy gyermekbandát tanít.

Vannak közöttük olyan picinyek is, hogy csaknem elbujhának a hegedűjük mögé. Természetes, hogy az ilyen apróságok oly iszonyu koncerteket csinálnak, hogy a délre ott marasztott bünösök megemlegetik még a haláluk óráján is.

Tima ezeket az apróságokat díj nélkül tanítja muzsikálni.

Azonban ne gondolja senki, hogy neki valami bandaképző intézete van s hogy ő Devecsert valami muzsikális várossá akarja tenni. Dehogya. — Ő csupán a hallását fejleszti a növendékeknek.

Mert tudni való, hogy Tima ezelőtt 10 évvel egy daltestületet szervezett Devecserben, s ennek a testületnek nevel ő tagokat.

Az ember elbámul, midőn hallja az egyszerű iparosokból álló testületnek szabályos énekeit és dalait.

Ezeket meg esténként tanítja.

Egész nap el van tehát foglalva, s napközben nem tölt családjá körében több időt, annál a félóránál, a mi az ebéd elköltésére szükséges.

Este vacsora előtt leányainak ad a zenéből oktatást, azután átolvassa a lapokat.

Vacsora után vagy a daltestületet tanítja, vagy pedig énekeket, orgonajátékokat ír.

Néhány gyönyörű éneke a veszprémmegyei kántorok között nagyon el van terjedve.

A zenében való önképzésre Szabó Imre volt iszkázi esperes, később szombathelyi püspök buzdította. Ez költeményeket csinált, Tima pedig dallamokat készített hozzájuk.

Tanításszünet alatt a faiskolában szorgalmatoskodik növendékei között. Van is neki oly szép faiskolája, hogy párját alig találni a vidéken.

Tanítótársai igen szeretik őt. Hozzáfordulnak jó tanácsokért, utbaigazitásokért, a mik ő nála mindig készen állanak, és szívesen szolgál velük.

A somlyóvidéki tanítóegyesület még eddig minden izben őt küldé fel a nagygyűlésre képviselőül, s ő meg is felelt bizalmuknak, a mennyiben szorgalmasan vett részt ugy a bizottsági szaküléseken, mint a napitárgyaláson, s az ülés folyamáról rendes naplót vezetve, oly hosszú és pontos jelentést tett az egyesület előtt, hogy ennek nem volt oka megbánni választását.

Ugy szorgalma, mint paedagógiai ügyessége mintául szolgál a somlyóvidéki tanítóknak, mert ő a paedagógiát nemcsak elméleti tanulmányok alapján gyakorolja, hanem a tanítva-nevelés nagy mestereinek apró fogásait is a miket nem találunk feljegyezve a különféle módszertani könyvekben, ügyességgel tudja alkalmazni.

Tima a régi methodusokból megtartotta a jót és az újabbakból elvetette a rosszat. Ez az oka, hogy az ember elbámul az óriási eredmény fölött, a melyet ő a tiz havi tanításidő után felmutat.

Az ég jó nővel és három kedves leánynyal áldá meg a tanügynek ezen kiválóan szorgalmas és jeles munkását.

Legidősebb leánya Hermina a győri tanítónőképző folyamait hallgatá. Két fiatalabb leánya pedig Bécsben tanul.

Isten adjon erőt és hosszú életet e jeles férfinak, hogy még sokáig lehessen áldása a községének és sokáig állhasson előttünk, néptanítók előtt, paedagógiai mintaképmű.

A néptanító és az uri osztály.

II.

A papon kívül első sorban tanítótársainkat látogatjuk meg, ha ugyan vannak abban a községben.

Nemcsak azért mert a kollegákkal szükséges megismerkednünk, hanem azért is, mert ők utasítást adhatnak arra nézve, hogy miként viseljük magunkat a községnek többi intelligens személyei iránt.

Mert tudjuk, hogy a hány ház annyi szokás.

Vannak uri családok, a kik a divatos bontonra igen kényesek, viszont vannak vidéken olyan uri családok is, a kiknek házi szokásaik magyarosak s nem figyelnek arra, hogy jobb- vagy balkézszel huzzuk-e be magunk után az ajtót.

Kollegáink mindezekre nézve igen hasznos utasítást adhatnak, sőt nagyobbrészt magukkal visznek bennünket s így mutatnak be az egyes házaknál, a mi a dolognak mindjárt barátságosabb színezetet nyújt.

Ott a hol nincs több tanító, csak magunk vagyunk, ott ugy is kicsiny szokott lenni az uri családok száma. Ilyen helyeken könnyü boldogulni, mert nem bánom, ha ujjomra pöccintenek is, de kimondom, hogy faluhelyeken a kabátos népség szörnyü pletyka. Aztán ha az ember az elsónél megteszi látogatását, egy óra mulva már valamenynyi családnak és az összes atyafiságnak tudja a származását meg a büneit. Ha a második helyre megy, ott meg az elsőnek viselt dolgait ujságolják meg, annyira hogy az ember azt hinné: halálos ellenségek. Pedig dehogy: a legjobb barátok.

No de ez a gyengeség megbocsátható falun. Ilyen helyeken egymás hibáin mulatnak az emberek. Hanem a tanító ne mulasson rajtok, inkább okuljon.

Tanulja meg, hogy az ember sokszor megbánja, hogy beszél, de azt igen ritkán, hogy hallgat.

A hallgatás a bölcsesség abécéjének első betűje.

A ki hallgat, az figyel, aki figyel az okul, és a ki okulni tud, annak lábai alatt mindig biztos a talaj.

Arra is figyelmeztetem kedves kollégáimat, hogy első dolguk legyen megfigyelni a házi szokásokat. Városon például nem kívánják a tüsszentőnek, hogy egészségére váljék, mert bizony semmiféle betegséget sem lehet ki-tüsszenteni: de vidéken a legtöbb helyen műveletlennek bélyegeznék a tanítót, ha a jókivánságot elhallgatná. Intelligensebb családoknál nem szokás megvendégelés esetén,

az ebéd vagy vacsora után köszönetet mondani, de vidéken még sok helyen elvárják, hogy evés után elmondja az ember: köszönöm alássan a szives jótartást, adjon Isten ezerannyit stb.

Tartsuk tehát magunkat a házi szokásokhoz.

Figyelmes szemlélő hamar beletalálja magát helyzetébe.

Ha mégis aggályaink lennének arra nézve, hogy tegyük vagy mondjuk-e ezt vagy amaszt, mindig ahhoz tartsuk magunkat, hogy a műveltség nem kíván hosszú szertartásokat és chablonszerű feszes magaviseletet.

Az uri osztálylyal szemben ne legyen a tanító szolgálai alázatossága, inkább legyen büszke, és legyen mintegy a homlokára írva, hogy a néptanító a legtiszteletreméltóbb hivatalnok a társadalomban, aki méltán foglal helyet a vidék intelligens körében.

A ki lenéz bennünket, nézzük le mi is. A ki udvarias és előzékeny hozzánk, legyünk mi is hasonlók hozzája.

A bibliának egyes passusai, hogy „legyetek alázatosak“ és „a ki jobbrul pofonút, tartsd oda a balarczodat“ stb., — nem szolgálhatnak társadalmi életünkben irányadókul. Mert a ki ma alázatos, azt lenézik és szolgává teszi, nekünk pedig, azt hiszem elég, ha a nemzeti népnevelésügyet szolgáljuk. Legyünk önérzetesek. Megkivánhatjuk első sorban, hogy hivatalunk iránt viseltessék mindenki tisztelettel, és ha nekünk is vannak érdemeink, bátran kifizethetjük a mellünket akármilyen falusi ur előtt.

Azért, hogy a tanitón három forintos kabát van, egy másik uri emberen pedig nyolcz forintos, nem tartozik az egyik kabát a másik iránt meghajlással. De ha annak az uri embernek más érdeme nincsen, a tanítónak pedig vannak, a haza és a község szellemi érdekeinek emelésében érdemei, akkor a 8 forintos kabát nem

tudom mi jögon kívánhatná a tanítótól, hogy meghajoljon előtte.

Elmultak már azok az idők, midőn kiszolgált obsitosok, kiérdemült harangozók, kicsapott diákok és más eféle proletárok szolgáltak a népnevelés ügyének, — ma már csaknem annyi tudományt visz a tanító az iskolába, mint egy pap vagy ügyvéd ; nem lehet tehát a mostani tanítókat a régiekkel egy kategóriába sorozni.

Az a fő, hogy ne engedjük magunkat alacsonyítani.

A tanítók barátjának lapjában egy jóbarát őszinteségével merem kimondani, hogy sok helyen a tanítók maguk az okai megvetettségüknek.

Mert némelyik tanító annyira szolgálai alázatossággal viseltetik a kabátos osztály többi tagjai iránt, mintha azok adtak volna neki életet, és azok kegyelméből szívóna a levegőt is.

Hiszen megengedem, hogy sok helyen a tanító rá van szorulva a kegyadományokra is, de arra nincs rászorulva, hogy azt a tiszteletet, a melylyel állása iránt, minden művelt uri embernek viseltetni kell, ne követelje meg önérzetes fellépése által.

Sokat irhatnék még e tárgyról, sokan is tudnának hozzászólni, de azt hiszem, elég ennyi arra, hogy azok a kik soraimból tanultak, okuljanak, a kik pedig hasonló véleményeket táplálnak keblökben, szilárduljanak.

Gárdonyi.

A tanítófizetések kérdéséhez.

Akik tanügyünk fejlődését elfogulatlanul vizsgálják, haladást jeleznek.

Egyház és állam versenyezve iparkodnak jobb-jobb tanügyi állapotok létesítésén. Mindazáltal a cél csak megközelített ; de elérve nincs ; s nem is lesz mindaddig, míg a népnevelés főtényezői : a néptanítók ugy nem díjaztatnak, mint azt állásuk jögosan

megkívánja, méltán követelheti, mert csak akkor felelhetnek meg teljesen a népművelődés minden kívánalmainak, ha alkalom nyújtatik nekik arra, hogy az állásuk követelte sokoldalúságban tökéletesithessék magukat.

Hisz van-e a tudománynak olyan ága, melynek némi ismerését a tanítótól meg ne várnák?

Tudjuk, hogy a tanítóképző intézetek elismerést érdemlő buzgósággal iparkodnak a leendő embernevelőkkel mind-ama tudományágakat kellőkép elsajátíttatni, melyeknek az életben buzgó terjesztőivé kell lenniök, mindamellett siker esetén is csak jó alapot rakhattak, melyre a gondos vezetésök alól kikerült növényedékek a gyakorlati élet iskolájában önművelés által tovább-építhetnek, ha hivatással bíró tanférfiaknak a tanítás nevelés körében évtizedeken át tett megfigyeléseit magukévá tenni iparkodnak, melyek szakkönyvek, lapok, közlők stb. által közkinccsé váltak. Csak ezeket kell beszerezniök.

De miből?

A tanító részére a törvény 300 frtot mond ki minimumkép, csakhogy egyuttal ez a maximum is. Sőt akárhány helyen alig több a tanító fizetése 200 frtnál. Ha ilyen állások fentartóit a 300 frtig való emelésre akarják szorítani, készséggel megteszik azt oly formán, hogy a hiányzó 50–60 frtba betudják a — lakást. *)

Különben is a tanítónak kötelessége megélni a 300 frtból, mert már ezelőtt mintegy 17 éve kiszámította egy tudós hazánkfia, hogy falun egy 6 tagból álló család 260—270 forintból megélhet.

De ez a 300 frt is miből telik ki?

Csekély készpénz, föld és természetbeli járulékok. Az első rendszerint kevés, a második rossz, tehát kevésbé biztos jövedelem; a harmadik meg annyira selejtes, hogy látásánál Jeremiás síralmai csendülnek meg az ember fülében.

Hagyjuk a pénzt; az — ha apró is — de megvan teljes értéke.

A földbirtok rendszeren 6—12 hold, tehát oly mennyiségű, mely egy rendes férficseléd tartásának lehetőségét kizárja, s éppen ezért annyira kizsarolt, miszerint jó karbahozásukra mintegy 10 év volna szükséges 500—600 frt forgó tőke befektetése mellett.

*) Néhol úgy felszámítanak mindent a pályázathirdetés alkalmával, hogy az ember azt hinné „bú nélkül megél” rajta. Mikor aztán dologra kerül a sor akkor látja, hogy még a levegő is pénzértéknek volt felvéve. Szerk.

Hol vegyen a tanító egyszerre ennyi pénzt? Kölcsön?! Akkor megtörténhetik, hogy a kamatokat sem lesz képes fizetni, minthogy a gazdálkodás annyi eshetőségnek van kitéve, hogy azok mindnyájának sikerülésére számítani botorság. Mihelyt csak egy kissé emelkedik felül termésünk a középszerűsége, nyomban ott áll a nyomott ár. Ha pedig ára van a gabonának, akkor rendesen olyan a termés, hogy mire elvetünk, beörlünk, egy évi kenyérszükségletünket kimérjük: alig marad annyi, mennyivel adó, cseléd-bér, — s egyéb, elmulasztatlan kiadásainkat fedezhetjük.

Ilyen a falusi tanítóéletnek képe jobb években.

Ezen körülmények közt aztán hiába köszöntenek be az előfizetési felhívások e vagy ama szaklapra, folyóíratra, szakkönyvekre; hiába hivatkoznak a *nagyérdemű hazai tanítóság* szives pártfogására: kárba vezett a nyomdafesték; mert sohajtvá teszi félre a tanító a becses munkákra való felhívást. Hiába! — ma j d n e m 300 frt ezi már nem futja; vagy csak elenyésző csekély százalék fejthet ki oly luxust, hogy ily szellemi élvezetekben gyönyörködhessék. Pedig meg vagyok győződve, hogy minden törekvő tanító boldognak érezné magát, ha évi költségvetésébe legalább 30—40 frtra rugó előirányzatot vehetne fel ismereteinek gyarapítása céljából. Vagy ha, szép reményekkel kecsegtetve, fel is vesz csak felényi összeget, már az első évnegyedben, . . . talán hétben, valamely nem várt eset törölteti vele ezen előirányzatot. Sajnos, hogy legtöbbször ezen tételt kell törülnie csupán azért, mert, fürdő, kéjutazás, st. e. f. tételek nem fordulnak elő, melyeket inkább törülné. Ne csudálkozzunk tehát, belépve egy tanító szobájába, ha nem találunk kötelekre rugó szakmunkákat, ha nem látjuk asztalán a jelesb tanügyi szaklapokat, folyóiratokat, s ha a nagy világi eseményekről olyan lapok útján értesül, melyeket valamely rőföskereskedő használt fel — takaróul.

Ez pedig nem jól van, . . . s nem is maradhat így; mert mint Czuczor mondja. „Ujjából tudományt még senki nem szopott.“ A tanítótól pedig megvárják, méltán meg is várhatják, hogy a tudományok minden ágában birjon annyi jártassággal, miszerint működése helyén, mondhatnám környékén levőknek a gazdaszat, méhészet, fatenyésztés és egyéb népünk anyagi jólétének biztosítására szolgálható ismeretekben is mintaképpül állhasson; minden fontosb tanügyi mozzanatról értesülve legyen, szóval: a korrallal haladjon.

Ez az egyik ok, mi a tanítók fizetésének javítását multatlanul követeli.

Van azonban még másik is ; s ez az hogy szépkészültségü jó tehetségü ifjak, kik nem ismerve a tanítói pálya göröngyös voltát — hivatásszerűleg ezen állásra lépnek : ettől vissza ne riadjanak, róla le ne lépjenek.

Bizonyosan mindnyájan tudnánk jeles tehetségü volt tanítókat megnevezni, kik más, jövedelmezőbb álláson kerestek és találtak is alkalmazást, kik, ha megmaradnak elhagyott pályájukon, bizonyosan ügybuzgó jeles tanférfiak lesznek vala, mint lettek jeles hivatalnokok uj állásukon. Pedig, ha művelt embert megillető tisztas megélhetés biztosítva lett volna számukra, bizonyosan megmaradnak tanügyünk buzgó munkásainak, s szívvél-lélelkekkel munkáltak volna közre teljes önfeláldozással a magasztos ügyben. S mennyivel kevesebb volna a panasz a tanerők gyenge készültsége miatt!

A tanítóhiány még mindig igen nagy. -- Az is fog maradni mindaddig, míg a 300 frt marad meg a tanítói díjlevelekben teljes fizetékép. Ellenben minél inkább emelkedik a díjazás, annál több tehetséges ifju fog a tanügy buzgó munkásává szegődni. De addig, míg lesznek tanító-állások, hol a jövedelem nagy részét 6—12 hold föld teszi, megterhelve évi 20—30 frt adóval, 50—60 frt munkáltatási díjjal, — nem igen remélhetjük, hogy tehetséges ifjak elegendő számmal sereglenek e pályára.

Tudjuk, hogy népünk minden ujitás iránt előítélettel viseltetik, s „az apám is így szokta“ -féle kerékvágásból nem jön ki a szép szó kedvéért ; de ha azt látja, hogy a tanítónak a mozgószerkezetü kaputárok után a mézből kevés, nem is emlithető faradság mellett 40—50 frt jövedelme van, hogy vetés váltás okszerű alkalmazása mellett 3 holdról annyi gabonát termel, mennyit az 6 holdról. ha birtokának fákkal való szegélyezése után annyi tüzi- és szer számfát nyer, hogy még abból is pénzeltet ; ha látja hogy szép tenyészmarmhák után oly ivadékok vannak, hogy azé a két éves sem ér annyit, mint a jól megválasztott tenyészmarmha fél éves ivadéka ; ha látja, hogy rét nélkül is lehet elég takarmányt termelni, ha látja, hogy okszerű kezelés mellett sokkal értékesebb bort produkálhatunk, ugy bizonyosan utánozza. Mig ha a világ összes gazdasági szaklapját és könyvét teszszük is elébe, annak magyarázásával tudószakadtig bibelődünk is — semmi ujitást el nem fogad, meg nem kísérel kézzel fogható példa nélkül. De ha a nép a tanítótól látja, pedig a falusi tanító, mint földes gazda utalva van ezekre, — bizonyosan utána teszi.

Állításom bebizonyítására csak pár esetet hozok fel.

Egyizben, midőn 3 hold herevetésemet vizsgáltam, egy jó módú

gazda jött felém, s vizsgálódásom okát kérdezte. Midőn megtudta, hogy 3 hold herét vetettem így szólt:

— Tanító urnak elég szénája terem, nincs arra szorulva, hogy takarmányt termeljen. Jobb lett volna gabonával elvetni, több hasznot adott volna.

— Tudja, hogy ezen földek elhagyatottak — viszonzám, — s egyelőre valamennyinek átrágyázására nem számíthatok; hogy a birtokot teljesen ki ne zsaroljam, sőt termő képességét fokozzam, jövőre ez „zöld ugar“-nak marad. A here dús levélzettel bír, s természeténél fogva a talajt jó állapotban hagyja vissza; így olvastam, s értelmes gazdáktól így hallottam. Azért kísérletet teszek; de mindamellett számítok a here után holdankint 30 frt jövedelmet.

Emberem nem szólt ellenem; hanem szeméből kiolvastam gazdálkodási rendszerem kárhóztatását.

Másik esztendőn hire volt gyönyörű lóheremnek, s tavasszal már kivették tőlem a felesleget holdankint 40 frtjával. Később már azt is kiszámították, hogy határunk legjobb 3 hold buzájának sem volt oly értékű hozama, mint herével bevetett 3 hold földemnek, mely a következő évben jó buzatermést adott. Következő években mindenütt lehetett herevetéseket látni; az asszonyok, kiknek azelőtt egész napjukba került, míg silány legelőre járó fejős teheneik számára esekélyt gazt szedhettek, most addig hasznosabb munkát végezhetnek, mert a herevetéseken hamar megrakodhatnak, nem is említve, mennyivel jobban tarthatják fejőseiket.

Megemlítem még az okszerű méhészkedést. Mihelyt négy „Berlepsz“-féle kaptárt beszereztem, azonnal rendeltek mások is. Természetes, hogy a tanító aztán mindezekben készséggel adjon jóakaró felvilágosítást, utmutatást, s így lesz a szó teljes értelmében *néptanító*.

Mindezt a falusi néptanító a nyári időszakban megteheti, s meg is kell tenie, mert ha a mai megterhelésekkel szemben a földművelők, — kis gazdák — nem lépnek az okszerű gazdálkodás terére, fel nem ölelik a gazdálkodás minden jövedelmező ágát: a föld nem bírja a terheket, beálland az *általános elszegényedés*. Nézetem szerint minden tanítóbirtoknak egy-egy kis *mintagazdaságnak* kellene lenni, s azonnal volna minden községben *földműves-iskola*, melynek felállítását jó hazafiak oly hévvel sürgetik.*)

*) Ezen eszméket úgy tanügyi lapjaink, mint vezérférjaink figyelmébe nagyon ajánljuk.

Hol vegyen azonban a szegénysorsu tanító egyszerre ehhez szükséges forgó tőkét akkor, midőn a mindennapi kenyér beszerzése is elég gondot ad neki?!

Adjunk azért a tanítóknak oly tisztességes fizetést, minőt említett okok nélkül is megérdemelnek, hogy a népnek minden jóban, hasznosban biztos vezetői, értelmes tanácsadói és alapos képzettségü oktatói lehessenek.

Hasztalanul ismertetjük addig a gazdászattanból a váltógazdálkodás jövedelmező voltát, mert az apa csak nevet rá s azt feleli: „Fiam! nem tanulok én könyvből gazdálkodni.“ S a „váltó“-gazdálkodásnak legfelebb ama nemét üzi, mely a rajta kiírt esedékes nap után nem a *magtárt*, hanem a *pertárt* segíti megtölteni.

Balogh József
Tanító!

Helyzetünk a társadalomban.

II.

Paedagogiai lapjaink és a vezérférfiak évek óta trombitálják a füleinkbe, hogy képezzük magunkat, haladjunk a haladó korrallal stb.

Mások büntül vetik a szemünkre, hogy maradunk, nem igyekszünk, szorgalmunk ninesen, tevékenységünk lanyha, a lelkesülés pályánk és a tanügy iránt hiányzik belőlünk.

Megálljatok csak jó urak.

Ha vádoltok bennünket, van ám nekünk mentségünk, mégpedig oly alapos, hogy vádjaitokat elháríthatjuk vele.

Midőn a képzőintézetnek hátat fordítunk, „keblünk ezer reménnyel van tele.“ Hogyne! Hiszen előttünk az élet, előttünk a munkatér, hol vár reánk a sok babér.

Az ám! — eleinte az egész élet várjuk, utóbb az első három betűjét is megköszönjük nagy alázatosan.

Eleinte azt hisszük, tisztán tudományos pályára léptünk, utóbb belátjuk, hogy ez a tudomány nem hozza meg az asztalunkra a kenyeret, s míg agyunk a paedagógiával foglalkozik, kezünknek valamely más kenyérkereseti után kell nyulni.

Időnk tehát teljesen el van foglalva.

De ki is kívánhatja egy családos néptanítótól, hogy megélhetését kockáztassa a tudományért.

Nagyobb gondok foglalják el az embert, midőn leányait látja maga előtt, a kiknek hozománya még nincs rendben, vagy fiait, a kiket különbekké akar nevelni magánál.

De vannak egyedül álló vagy állami költségen élő néptanítók is, kiket nem terhelnek annyira a mellékes gondok, ezeknek több idejük volna az önképezésre.

Az ám, de miként elégítsék ki ezen nemes vágyukat, midőn nem juthatnak könyvekhez; fizetésük nem elég arra, hogy a pædagogiai irodalom termékeit beszerezzék.

A kormány tud százezreket áldozni a muzeumra, hogy az idegenek azt mondhassák: aujnye! és tud áldozni ezreket az operaházra, milliókat egy uj, a mostaninál czifrább képviselőházra, de a mi ezeknél szükségesebb: a néptanítók képzésére nem tud áldozni.

Vagy nem-e lenne szükségesebb, a házára nézve hasznosabb, ha a kormány az ilyen kiadásoknak csak huszadrészből is néptanítókat képző, népnevelésügyet felvirágoztató irodalmi műveket nyomtatna és azt szétosztaná a szorgalmasabb néptanítók között.

Hiszen magam is ismertem oly tudományszomjas néptanítókat, a kik ünnepet éreztek, ha bármily tudományos munkát kerithettek a kezükhöz.

Hogyan kívánjátok tehát tőlünk az önképezést, ha az alkalmat elzárjátok előlünk és rá nem segítetek bennünket!

Hogyan kívánjátok tőlünk a haladást, midőn a sorompókat elzárjátok utaink előtt.

Boldogult miniszterünk Eötvös megtette azt is, hogy évenként néhány jeles tanítót küldött ki Sveiczba és Németországba, hogy a külföldi iskolákat tanulmányozzák. — Ma már fel sincsenek véve a közoktatás ügyi budgetbe az „ilyen haszontalan kiadások.“

Ha már a miniszterium nem áldoz az ilyen külfölditanulmányutazásokra, áldozhatna a község, vagy áldozhatnának a nagyobb tanítótestületek.

Az állam pedig, ha mást nem, annyit megtehetne, hogy az ily tanulmányutat tevő tanítókat ingyen engedné a vonatokon menni.

És ezt a külföldi vasuti vonalakon is ki lehetne eszközölni, mert cserébe az idegen tanítók hazánkat járhatnák be díjtalanul.

Igy a tanulmányutat tevő tanítóknak, nem lenne több kiadásuk, mint a mennyi élelmükre s lakásukra szükséges.

Tudjuk, hogy az ilyen utazások mennyi tapasztalatokkal gazdagítanak bennünket.

Egy heti közvetlen szemlélése előrehaladottabb iskoláknak, többet használ, mint három évi folytonos tanulás a könyvekből.

Mert sokszor olvas az ember valamit, a miről azt hiszi, hogy száraz elmélet, a melyet megvalósítani lehetetlen. Ha az ily elméleteket megvalósítva szemléljük, az előhaladott iskolákban, nem csak meggyőződést szerzünk róla, de kedvet is kapunk saját iskoláinkban alkalmazni.

Itthon elmondjuk, a kollégák kedvet kapnak, és a mi jót tapasztaltunk, meghonosítjuk az iskolákban.

Persze ilyenekre nem gondolnak a mi államférfiaink és a közoktatásügy vezetői.

Pedig mi szükségesebb annál, hogy jó tanítókat adjunk az országnak, mert a tanítóság a tanügy. A hol művelt és képzett tanítóság fáradozik a tanügy emelésén, ott nem állhat az rossz lábón.

Az oktatásügyi miniszterium be fogja látni, hogy az elmondott intézkedések nem késhetnek soká.

A kézcsoók.

Levél a szerkesztőhöz.

Mikor a „Néptanítók Naptárát“ a mult év vége felé megkaptam, meg-
lepetésem nagy vala — az ahoz mellékelt „Előfizetési felhívás“ láttára.

Mondhatom, hogy a „Tanítóbarát“ programja nekem szerfelett tet-
szett. Alig győzém bevárni az első füzet megjelenését: kíváncsi valék a gyer-
mekre, melynek születését oly feltűnően kellemes hírek előzték meg.

Várakozásomban nem is csalódtam, azonban az aprilisi számnak egyet-
lenegy szava ellen kifogásom van, mely szó egy oly elvet vesz védelem
alá, ami ezelőtt 50 évvel tán megjárta volna a tanítók között, de ma már —
kár is vele kísérteni!

A fent említett füzetében e folyóiratnak ugyanis G á r d o n y i — kü-
lönben eléggé magvas és szép számu tapasztalatot tanusító cikkében — a ta-
nítónak azt tanácsolja, hogy ha a papját meglátogatja s e látogatás „állása
elfoglalásakor, mint h i v a t a l o s önbejelentés történik, a pap kezét —
c s ó k o l j a meg — stb.“

Miért nem i n d o k o l t a i s a t, cikkirő ezt? Mert hát ezzel nem az
van-e mondva, hogy a tanítónak h i v a t a l o s k ö t e l e s s é g é h e z
tartozik a — kézcsoók? Ha nem: akkor miért mondja cz. i., hogy (ha máskor
nem is) a k k o r (mikor t. i. hivatalosan magát bejelenti) csókoljon kezét? —
De hát ebből az következik, hogy a tanítótól a kézcsoók megkövetelhető; s ha
így van, akkor miként tanácsolhatja cz. i. azt, hogy minden alkalom-
m a l a z t n e t e g y e a t a n í t ó ? — Hivatkozik a „műveltségre.“ No, ebben ugyan
— tisztelet, becsület! de — nagyon csalódik! Biz' nagyon szép kevészer lenne
a z e l e n g e d v e . . . !

De hát mi czélből is látja szükségesnek t. G. úr azt a kézcsoókot?

Azt tán csak nem hiszi, hogy azzal a tanító magát — felemeli? Avagy
kitüntetés, kegykeresés kedvéért tege? . . . De nem, nem bonczolgom.

A mai — rendszeresen képzett — tanító érzi azt s tudja jól, hogy ő a kényerét nagyon meg szolgálja — kézsók nélkül is, tudja, érzi azt, hogy bizonyos tiszteletnek tárgya lehet ő is, mint napszámosa a nemzetnek egy oly eszme szolgálatában, amely olyan szép hivatás legalább is van, mint az, mit papja szolgál . . . !

Meggondolta a t. cz. i. úr, hogy mi lenne annak következménye, ha ama tanácsát követnék a tanítók? — Legalább is az, hogy — szolgáljává kellene lenni a papnak, mert, ha valaki hivatalos kötelemének tartja a kézsókot felebbvalójával (. . .) szemben, úgy azzal azt jelenti, hogy annak — igazi — „kézsókoló“ szolgálja, tápnyalója!

Nem az ellenszenv szól belőlem, mert én mindenkit, aki kötelességének ura, tisztelt, beszélék s előtte kalapot emelek; de oly valami érotlen állításnak látnék fel előttem az, hogy valaki kötelességének ismerje a kézsókot — miként ki sem fejezhetem. Tudja azt a t. cz. i. úr, hogy e szokását a tanítóknak már a papok maguk is elítélik? . . . Mit akar hát ön?

Különben ne nehezteljen meg, se ne restelje gyarlóságát, hanem hozza helyre a dolgot azzal a tréfás ötlettel (mi a „Szerelmes történetek“ élénk humoru írójától csak szellemesség lesz), hogy hiszen nem látják az urak, hogy április elsején jelent meg a famózus cikk?

Ezek után biztos reményt fejezve ki a tek. Szerk. urnak az iránt, mikép a Tanítóbarát minél több hajlékban talál szives fogadtatásra maradok stb.
Náprádfa 1886. apr. 22-én.

Göntér G. Endre, tanító.

Czikkemnek említett passusa a kath. iskolai tanítókról szól csupán. A kath. hitű iskolákra a plébános közvetlen felügyeletet gyakorol s így itt a tanító felügyelete alá van rendelve. Azt irtam, hogy a kath. tanító első hivatalos látogatása alkalmával csókolja meg a pap kezét, de csak úgy ha ez feléje nyújtja. Igen természetes, hogy ez egyéni vélemény s nem akarok rá kötelezni senkit se. Én mint katolikus érzelmű ember azt hiszem minden jó katolikus tisztelettel tartozik papja iránt s nem gondolom, hogy tiszteletének ilyen nyilatkozata által hivatalos, vagy egyéni méltóságából valamit vesztené, mert az alázatosságnak is meg van a maga méltósága és határa, régi dolog hogy ha le is vesszük a kalapot valaki előtt, azért beszélhetünk vele fölemelt fövel.

Tanítói tekintélyünket nem azzal emeljük, ha fejdobáló és mellverő büszkeséggel tagadjuk meg a tiszteletet föllebb-valóinktól, hanem azzal, ha benső értékünket buzgó munkálkodásunkban engedjük kitünni. Különben én tisztelem mindenki nézeteit, s ha G. ur annyira borzad az attól a hivatalos pusztítól, részemről szivesen fölmentem tőle, de annyira nem tartom (azt a pusztit) veszedelmesnek, hogy tanítói tekintélyemet attól tartanám függőnek, sem pedig a Tanítóbarátot nem tartanám igaz barátunknak, ha az egyéni vélemények elől elzárná tereit. Ezek után Göntér E. urnak kezeit csókolva vagyok tisztelő kollegája és legalázatosabb szolgálja:

Gárdonyi.

IRODALOM.

A népisk. tananyag revíziója a Herbart-Ziller rendszer tükrében, írta Hoffmann Mó. Izár. Úgyesen írt kárhoztatása a manapság oly igen hangoztatott és felkapott Herbart-Zillertétele rendszerének. Kiadta Várnai F. könyvnyomdája Bpsten. Ára 30 kr.

„**A kézügyességi oktatás célja anyaga és módszere**“ — cím alatt Szaák Luiza egy javaslatot adott ki, mely az okt. ügyi minister által kibocsátott vitatételek egyik pontjára vonatkozik. Anyagul a leánygyermekéknél a kötésen, varráson és himzésen kívül, a szalmafonást, len- és kenderfonást, szövést és könyvkötészetet ajánlja, a fiuknál pedig a papir és famunkákat, továbbá a kötélverést gondolja célszerűnek. — A füzetke ára 10 kr. A tiszta jövedelem a „Népnevelők bpesti egyesülete“ javára fordítatik.

M I U J S Á G ?

Igen tisztelt olvasóinkat értesítjük, hogy a „Tanítóbarát“ szerkesztőségi irodája május 1-je óta **Bpsten** van és **pedig I. kerület Lovas-ut 4. sz. alatt.** Becses leveleiket tehát ide kérjük küldeni.

Simon Ferencz lapunknak buzgó hive, Sződön egy „Magyar ifjusági kört“ alakított.

A vallás- és közoktatási miniszter a tankerületi főigazgatókhoz rendeletet intézett a zsidóvallású tanulóknak az írás és rajzolás alól szombat napokon való fölmentése tárgyában.

A pákai tanító postamester is. Igen derék ember különben, de a papjának nem tetszik, mert inas mesterséget nem tanult. Ez persze borzasztó hiány egy néptanítóban. Legutóbb a szószékről izgatott ellene, s a népet rávette, hogy a posta-hivatal lakásából kirakja, azonban a felsőbb hatóság idejekorán közbelépett (Göntér E. *)

*) Elszorul az ember szive, midőn ilyenekről kell hallania. Nem elég teher egy néptanítóra nézve a hivatal és a megélés gondjai, még ilyenekkel is kell vesződnie! Ime! folyton azt kiabáljuk, folyton azon munkálkodunk, hogy a felekezeti iskolákban a népnek két vezére a pap és tanító karöltve munkálkodjanak s ha sérelmeik vannak egymástól, ne vigyék azt a piacra, hanem intézzék el egymás között. Bizony szomorú sorsa van ott a tanítónak, a hol ilyen hivataláról megfélemezett pappal kell működnie. Ki számíthatja ki azon óriási károkat, a melyeket az ilyen papok ütnek a népnevelésen. A mennyire becsüljük a mi józan gondolkozásu, a szeretet vallását és a nemzeti vallásos népnevelést szívükön hordozó papokat, épp annyira elítéljük az ellenkezőket, kik még a szószékről is a szelid istenigék helyett tajtékozó gyűlöletet szólnak hiveik keblébe. Nem azt a szegény néptanítót, hanem azt a dühöngő papot kellene onnan kihordani.

Szerk.

Jelen számunkhoz Tima L. arczképének külön lenyomata van mellékelve.

A györv. tanító egyesület f. é. május hó 26-án tartja évi közgyűlését. Május 27-én pedig tavaszi táncmulatságot tart alaptökéjének gyarapítására.

A szombathelyi egyh. megyei r. k. tanítóegyesületnek kőszegi köre ápril 28-án lapunk hive Pados Gábor elnöklete alatt gyűlést tartott, mely után az egybegyűlt tanítók Herénybe rándultak és itt a Gotthard testvérek csillagvizsgálóját meglátogatták.

A budai tanítóegyesület ápril 15-én tartott ülésén Bénési Lipót arról tartott felolvasást, hogy egy jó olvasókönyvvel több eredményre jutunk, mint bármennyi más tankönyvvel. Felolvasását az angol olvasókönyvek bemutatásával és leírásával illusztrálta. Az értekezést élénk tetszéssel fogadták.

A gyergyói r. k. tanítóegyesület márcz. 30-án tartotta gyűlését. Gyergyó-Ditróban. Tanítottak Barabás Rajmond, Borka Lajos, Gaal Miklós, Józsa Sándor, Kis Berta és Köllő János.

Fódy János kántortanító a következő levelet intézte a „Tanítóbarát” szerkesztőségéhez. Igen becses lapjának 3. számában Balogh József kartársunk tollából közölt „Milyen iskolai takarékpénztár legyen falun?” című közlemény alapján községünkben Pápa-Kovácsiban én is alakítottam ily „önsegélyző egyesületet.” Amde alapszabályaim nem lévén, csak saját fölfogásom s belátásom szerint állítottam egy ilyet össze. És ezen alapszabályok alapján az egyesület megalakulván 1886. márczius 28. az első ápril 4, a második heti betéteket be is szedtük. — Az egyesületnek 120 tagja lévén két heti bevételünk a 110 frtot meghaladja. Ezen összegből már három megszorult tagon segítettünk. Az egész lakosság igen üdvösnek találta az intézményt; már a legelső összejevetelnél is, amidőn becses lapjából említett cikket felolvastam s azonnal sürgettek, hogy azon melegeben alakítsam meg az egyesületet. Én pedig, hogy a sok huza-vona által buzgóságuk le ne lohadjon meg is alakítottam azonnal és mint említém teljes megelégedésemre szép eredménnyel.” Örvendünk, hogy lapunk olvasói között ily buzgó férfiak vannak. Isten áldása legyen az ily jóakaratu tevékeny néptanítókon.

— **Az Eötvös-alap kezelő és gyűjtő országos bizottság** f. é. április hó 22-dikén nagyesütörtökön d. e. 10 órakor az ősz-utcai iskola helyiségében gyűlést tartott.

A lapban előforduló idegen szavak jelentése.

(A már egyszer előfordult szavak nem magyaráztatnak meg).

Pensum, lat. = föladat.

Chablon, (*sablon*) fr. = minta, kivágott papirosminta.

Proletár lat. = vagyontalan, foglalkozás nélkül való.

Produkál, = előállit, felmutat.

Szerkeszti és kiadja: *Ziegler Géza.*

Nyomatott Gross Gusztáv és társánál Győrött 1886.

Tima Sajóml

